

Frank van Haren – was asieladvocaat bij Hamerslag & Van Haren en voorzitter van het Amsterdams Solidariteits Komitee Vluchtelingen (ASKV).

Het Staatlozenverdrag wakker gekust

In de samenleving van Europa lijden burgers niet onder dictatuur of oorlog. De EU-landen zijn lid van het Vluchtelingenverdrag en het EVRM. Deze verdragen zijn niet bedoeld om migratie te regelen, maar de naleving ervan brengt wel legale immigratie met zich mee. Dat is politiek een heikel onderwerp en genereert ongenoegen. Nu al kan men de vraag horen wanneer de Oekraïense vluchtelingen weer terug kunnen. Die vraag genereert ook ongenoegen.

De door het EHRM gestelde grenzen aan de bescherming van het EVRM zijn altijd onderwerp geweest van kritiek van te streng tot de te ruim, maar recent is de discussie over immigratie verscherpt met de roep om het lidmaatschap van het Vluchtelingenverdrag op te zeggen en rechtmatig verblijf langs die weg te blokkeren. Zó ver wordt nu de afkeer van asielzoekers opgestookt. De IND en de DT&V gaan hierin niet mee. Europa staat als unie van rechtstaten als een huis en onze nationale rechters en de internationale rechters in Luxemburg en Straatsburg buigen ook niet mee met de opgestoken gure wind.

Door de uitvoering van nieuwe Nederlandse wetgeving verbetert nu de rechtsbescherming van talloze vreemdelingen met sprongen: het kan dus, ook nu.

In 1954 werd het Verdrag betreffende de status van staatlozen gesloten en ook Nederland werd lid. Dit Verdrag is in de uitvoeringpraktijk van het asiel- en vreemdelingenbeleid geen bepalende factor geworden. Het Verdrag haalde als het ware de rechtbank niet. Staatloosheid niet bewezen? Dan ook geen honorering van rechten van staatlozen.

In 2011 wees de UNHCR ons land erop dat het te weinig oog had voor de rechten van staatlozen.

In 2013 schreef de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken dat de jurisprudentie van het EHRM in Straatsburg betekent dat staatloosheid niet uitsluitend het recht op nationaliteit of verblijf aan de orde stelt maar ook fundamentele mensenrechten, zoals het recht op bescherming van gezins- en privéleven. Ook toen werden tegen de komst van asielzoekers al lang grote woorden gebruikt.

In 2016 werd een ontwerp wet vaststelling staatloosheid gepresenteerd en dit werd op 1 oktober 2023 wet. De wens van veel partijen om aan de vaststelling van staatloosheid een verblijfsrecht te verbinden nam veel tijd. Een aan staatloosheid gekoppeld verblijfsrecht kwam uiteindelijk niet in de wet. Dat blijkt geen probleem te zijn! In de oude situatie was iemand niet staatloos als er volgens de IND nog een theoretische mogelijkheid was om van een land de nationaliteit aan te vragen. In de nieuwe situatie is een persoon staatloos als er geen staat blijkt te zijn die de vreemdeling als zijn staatsburger beschouwt.

Als eenmaal staatloosheid is vastgesteld volgt de verlening van een vergunning tot verblijf. De IND en de DT&V zien in dat geval de omstandigheid van buiten schuld zonder mitsen en maren. De EHRM-jurisprudentie ten aanzien van staatloze personen en hun rechten op het grondgebied van de lidstaten is bovendien onomstreden en opgenomen in onze nationale wetgeving en het beleid. In de praktijk brengt de vaststelling van staatloosheid een verblijfsrecht met zich mee. En staatloze kinderen opteren al jong voor het Nederlanderschap.

Door de uitvoering van nieuwe Nederlandse wetgeving verbetert nu de rechtsbescherming van talloze vreemdelingen met sprongen. Het kan dus. Ook nu. Dat is heel wat anders dan het opzeggen van verdragen. Hou vol!

Overigens ben ik van mening dat het driejaren-beleid weer moet worden ingevoerd.